

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Факультет філології
Кафедра української літератури**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дитяча література

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Освітня програма: Українська мова і література.

Спеціалізація: 014.01 Українська мова і література.

Спеціальність: 014. Середня освіта.

Галузь знань: 01. Освіта / Педагогіка.

Затверджено на засіданні кафедри
української літератури
Протокол №1 від “26” серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Дитяча література
Викладач (i)	Вівчарик Наталія Михайлівна
Контактний телефон	(0342)59-60-74
E-mail викладача	nataliia.vivcharyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	З кредити ЕКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «Дитяча література» вивчається на першому курсі в першому семестрі. Навчальний предмет «Дитяча література» забезпечує грунтовні фахові знання про українську літературу для дітей та юнацтва, художні особливості текстів, які адресовані дитячій та юнацькій аудиторії; вчить аналізувати жанрово-стильові та ідейно-художні особливості творів, які належать до різних літературних родів; формує критичний підхід, вміння дискутувати, здійснювати порівняльний аналіз, прочитувати підтекстові смысли, сприяє забезпеченням необхідного рівня знань з української літератури, методики її викладання, сприяє фаховій підготовці майбутніх учителів української мови і літератури. Одним із важливих завдань курсу є виробити у майбутніх учителів вміння аналізувати художні твори, зважаючи на освітньо-виховну функцію, яку вони забезпечують.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є аналіз особливостей розвитку літератури для дітей та юнацтва, особливостей поетики творів для дітей та юнацтва; сприяння виробленню у студентів власних поглядів на художньо-мистецькі явища, літературний процес; вміння презентувати твори, зацікавити читачів.

Цілі вивчення дисципліни – розвинути у студентів вміння зіставляти художні твори, забезпечити оволодіння студентами необхідною термінологією; навчити використовувати здобуті знання й вміння у професійній діяльності; сприяти всебічному розвитку, активному становленню та самореалізації майбутніх педагогів; формувати вміння та навички наукової роботи студентів в процесі підготовки до практичних занять, самостійної роботи, зокрема виконання проекту «Мій улюблений дитячий письменник».

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області й професійної діяльності вчителя.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в практичній діяльності.

ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України.

ЗК 8. Здатність планувати свій час та працювати автономно, самостійно.

ЗК 9. Здатність працювати в колективі, мотивувати на досягнення мети, приймати раціональні рішення, створювати психологічно позитивний клімат, діяти на базі етичних міркувань, готовність брати ініціативу на себе.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність активно застосовувати професійно-профільні знання, уміння й навички з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін із використанням передових освітніх технологій у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

ФК 4. Здатність кваліфіковано застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, світової літератури на підставі передового вітчизняного досвіду.

ФК 7. Здатність до реалізації виховної функції під час навчання.

ФК 8. Здатність до володіння основними мовознавчими і літературознавчими поняттями, здатність застосовувати їх у процесі аналізу та інтерпретації текстів різних стилів.

ФК 9. Здатність розглядати літературні тексти, явища і факти в контексті української та світової культури, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл; уміти аналізувати індивідуально-авторський стиль окремих письменників.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Використовувати гуманістичний потенціал рідної й світової літератур для формування духовного світу молодшого покоління громадян України.

ПРН 7. Уміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), віднаходити, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 22. Здатність навчатися впродовж життя і вдосконювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

ПРН 23. Здатність аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		12	
семінарські заняття/практичні/ лабораторні		18	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
1	014 Середня освіта	1	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	практ. заняття	сам. роб.
Тема 1. Курс «Дитяча література» і його значення в контексті формування особистості дитини.	2		4
Тема 2-3. Особливості розвитку літератури для дітей та юнацтва.	2	2	6
Тема 4. Іван Франко як дитячий письменник. Самостійна робота (20 хв на парі).		2	6
Тема 5-6. Внесок родини Косачів у розвиток дитячої літератури.	2	4	6
Тема 7. Внесок Михайла Коцюбинського в розвиток дитячої літератури.		2	6
Тема 8. Дитячі образи і характери у прозі Володимира Винниченка.		2	4
Тема 9. Григорій Тютюнник у дитячому та юнацькому читанні крізь призму вивчення на уроках української літератури в середніх та старших класах.	2	2	6
Тема 10. Письменники-лауреати Державної премії імені Тараса Шевченка у шкільній програмі. Контрольна робота (20 хв на парі).	2	2	6
Тема 11. Сучасні дитячі письменники для дітей та юнацтва.	2	2	6
Тема 12. КСР. Проект «Мій улюблений дитячий письменник».			10
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання успішності студентів здійснюється за національною шкалою («5», «4», «3», «2») та шкалою ЄКТС.			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики		
		90 – 100	A	відмінно
		80 – 89	B	добре
		70 – 79	C	
		60 – 69	D	задовільно
		50 – 59	E	
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, з яких: практичні заняття – 30 балів (розраховується як середнє арифметичне усіх отриманих на практичних заняттях оцінок), контрольна робота – 10 балів, самостійна робота – 10 балів; екзаменаційна робота – 50 балів. Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50 балів. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, має право скласти заборгованість за відомістю № 2, № 3.				
Вимоги до письмових робіт	Самостійна і контрольна робота є складовою частиною діагностики знань. Їх виконання передбачає висвітлення проблемних питань або тестових завдань і займає до 30 хв на практичному занятті. Максимальний бал за самостійну, контрольну роботу становить 10 балів.			
Практичні заняття	Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку навичок ідейно-естетичного аналізу художніх текстів, теорії літератури та літературно-критичного дискурсу. Поточне оцінювання усіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 10 бальній шкалі. Максимальна кількість балів за практичні заняття становить 30 балів. КСР – 10 балів. Інші види контролю – 10 балів.			
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки. Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні самостійної роботи, зокрема проекту «Мій улюблений дитячий письменник», а також бали за контрольну роботу.			

Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен. Форма здачі – письмова. Екзаменаційна робота складається з 3-х завдань (перше і друге завдання – розгорнута відповідь, 20 балів; третє питання – коротка відповідь, 10 балів). Максимальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 50 балів. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, користується правом перескладання іспиту за відомістю № 2. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Академічна добросередиство. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної добросередиства та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і добросередиство.

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає Комісія з питань етики та академічної добросередиства при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.

Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

У разі пропуску заняття здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання поточного і підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Основна:

Аплодисменти для «Книжки на сцені!». Виходить збірник п'єс. 2021. URL: https://starylev.com.ua/news/aplodysmenty-dlya-knyzhky-na-sceni-vyhodyt-zbirnyk-pyes?srsltid=AfmBOoqG9qvyjeQFf6zYG1faJq_Jb8VgVj4AV7fm7pKeNsZ5zGPvuIo5

Баран У. Специфіка комунікації у літературі для дітей та юнацтва. Львів : Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва, 2016. 234 с.

Білан О. «Цар Плаксій та Лоскотон» Василя Симоненка. Казкова історія й сучасне життя. Конспект уроку, 5-й клас. Українська мова та література. 2018. № 17-18. С. 10-14.

Білоус П. Давня українська література: засіб пізнання і виховання чи мистецтво слова? *Дивослово*. 2017. № 2. С. 12-15.

Бондаренко Ю. Самостійна робота як спосіб реалізації загальодидактичних та методико-літературних завдань. *Дивослово*. 2018. № 1. С. 23-27.

Бондарєва О. Сучасні драматургічні антології для дітей та підлітків. *Дитинство. Література. Культура. Освіта. Книга абстрактів I міжнародної мультидисциплінарної наукової конференції*. Ред.: Т. Качак, О. Будник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. С. 52-53. С. 51-52.

Борисенко, В. Активні методи як основа творчої взаємодії в навчанні: [дидактична гра як один із методів навчання на уроці української літератури]. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 2. С. 27-30.

Витрикуш І. Образ Лиса Микити та риси його характеру. За казкою Івана Франка «Фарбований Лис». *Українська мова та література*. 2019. № 4. С. 33-38.

Вівчарик Н. Дитяча література: Методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Територія друку, 2020. 40 с.

Вівчарик Н. Імагологічна проблематика в драматичній поемі Лесі Українки «Боярня». *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2021. Вип. 32. С. 89–102.

Вівчарик Н. Інтерпретація фольклорних сюжетів у віршованих казках Наталі Забіли. «І все життя подвижництво у рідному слові...» : Статті, дослідження, спогади про професора Любов Миколаївну Кіліченко. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. С. 319-327.

Вівчарик Н. Художня деталь і її функції в оповіданнях І. Франка для дітей та юнацтва. *Дитинство. Література. Культура. Освіта. Книга абстрактів I міжнародної мультидисциплінарної наукової конференції*. Ред.: Т. Качак, О. Будник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. С. 52-53.

Гнідець У. Концептуалізація розуміння сучасної літератури для дітей та юнацтва у світлі наукової критики. *Література. Діти. Час. Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Вип. 1. Тернопіль : Богдан, 2011. С. 25-35.

Гоголь Н. Ідейно-художня своєрідність творчості Зірки Мензатюк. *Дитинство. Література. Культура. Освіта. Книга абстрактів I міжнародної мультидисциплінарної наукової конференції*. Ред.: Т. Качак, О. Будник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. С. 53-54.

Дитяча література. Твори українських письменників II половини ХХ–поч. ХХІ століття: Навч. посібник / Упор. Н. І. Богданець-Білоскаленко. К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. 480 с.

Дощ в акваріумах площ : П'ять п'єс для дітей та юнацтва / упоряд. Н. Мірошниченко. Київ : НЦТМ ім. Л. Курбаса, 2021. 184 с.

Драмовичок : антологія сучасної української драматургії для дітей та підлітків / упоряд. Н. Мірошниченко та ін. Київ : НЦТМ ім. Л. Курбаса, 2017. 464 с.

Качак Т. Основа концепції дослідження дитячої літератури як художньо-естетичного феномена. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 34 (73) № 2. 2023. С. 1-8.

Качак Т. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку ХХІ ст. К. : Академвидав, 2018. 320 с.

Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва. К. : ВЦ «Академія», 2016. 352 с.

Качак Т. Цифрові інструменти літературної освіти [Текст]: підручник для здобувачів вищої освіти. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2024. 196 с.

Кизилова В. Специфіка репрезентації рис українського національного характеру в циклі казок Марини Павленко «Півтора бажання. Казки з Ялосоветиної скрині». *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія*. 2021. № 46. С. 32-40.

Коваль Я. Говоріть з дітьми про війну. Топ -5 дитячих книжок з відповідями на

складні питання. Еспресо. 23 лютого 2022. <https://zahid.espresso.tv/govorit-z-ditmi-pro-viynut-top-5-dityachikh-knizhok-z-vidpovidyami-na-skladni-pitannya>

Кулінська Я. Історичний факт і література для дітей (на матеріалі прози сучасних письменників: роману О.Захарченко «Верте», повісті Г. Кирпи «Мій тато став зіркою», «Казки про Майдан» Х. Лукащук і казки Р. Романишин і А.Лесіва «Війна, що змінила Рондо», «Повернутися з війни» Н. Нагорної та ін. *Літературний процес : методологія, імена, тенденції.* 2020. № 16. С. 35-40.

Марченко Н. Володимир Рутківський: тексти долі: біогр. нарис / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Тернопіль : Богдан, 2014. 414 с.

Марченко Н. Леся Українка та дитяче читання: генеза репрезентацій постаті письменниці. *Українська біографістика.* 2021. Вип. 21. С. 144-165. <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004160>

Найкращі досягнення у популяризації читання. Режим доступу: <http://www.bookplatform.org/uk/resources/137-best-practices-report-on-reading-promotion.html>

Наумовська О. «Мене ваші і шаблі й піки не візьмуть, позагинаються!»: концепт ПЕРЕМОГА в українській чарівній казці. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика.* 2023. Вип. 2 (34). С. 92-96.

Овдійчук Л. Іван Франко як особистість [Текст] : (до проблеми вивчення біографії письменника на основі мемуарної та епістолярної спадщини в загальноосвітній школі та ВНЗ). *Українська мова і література в школі : Науково-методичний журнал.* 2017. № 1. С. 18-26.

Пришляк С. Образи Яви та Павлуши. За твором Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки». *Українська мова та література.* 2019. № 4. С. 62-65.

Слижук О. Проблеми наративізація воєнної травми в сучасній літературі для підлітків під час текстуального вивчення та позакласного читання. *Українська мова і література в школі.* 2022. № 2 (161). С. 12-15.

Vivcharyk Natalia. Landscape and its Functions in the Stories of “Christmas Tree” by Mykhailo Kotsiubynskyi and “Pine Tree” by Olena Pchilka. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Pedagogy.* 2021. Vol. 8. No 1. P. 148-154.

Додаткова:

Азьомов В. Духовна архетипна система етнонаціонального у викладанні української літератури в загальноосвітній школі. *Українська мова і література в школі.* 2016. № 4. С. 31-37.

Байчук Т. Застосування елементів методики Кейс на уроках української літератури під час вивчення прозових творів. *Українська мова і література в школі.* 2006. № 3. С. 30-32.

Баняс С. Григорій Тютюнник. Відзеркалення внутрішнього світу письменника у новелі «Три зозулі з поклоном». Складність людських почуттів. «Вічна тема» нещасного кохання. *Українська література, 11 клас. Українська мова й література в школах України.* 2019. № 1-2. С. 36-40.

Баран У. «Нескінченна історія» літератури для дітей та юнацтва: напрями дослідження літератури для дітей та юнацтва в Україні. *Література. Діти. Час : науковий вісник.* 2016. Вип. 5. С. 9-17.

Береговенко Т. Сучасний український дитячий детектив. (Витоки, традиції, новаторство). Інтегрований урок позакласного читання, 10-й клас. *Вивчаємо українську мову та літературу.* 2014. № 16-18. С. 23-34.

Богданець-Білоскаленко Н. Дитяча література. Біографії українських письменників II половини XIX початку ХХІ століття. Навч.посібник. К., 2012. 92 с.

Богданець-Білоскаленко Н. Українська дитяча література. Навч.посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. 280 с.

Греб В. Подорож у дитинство Григорія Сковороди – видатного мандрівника,

філософа, письменника, учителя. Українська література, 8 клас. *Українська мова й література в школах України*. 2019. № 1-2. С. 55-58.

Кизилова В. Націстворчий потенціал і мистецька якість художнього твору для дітей та юнацтва: теоретичний звіт проблеми. *Національна ідентичність в мові і культурі : зб. наук. праць* / за заг.ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. К. : Талком, 2018. С.120-123.

Ковальчук Л. Микола Вінграновський «Сіроманець». Конспект уроку, 5 клас. *Українська мова та література*. 2018. № 7-8. С. 15-23.

Оніпко В. «...Побільше місця молодим» (на матеріалі епістолярної спадщини Олени Пчілки). *Сучасні проблеми мовознавства та літературозн*. Вип. 23. Ужгород : Ужгородський нац. унів-т, 2018. С. 249-253.

Процюк С. Марійка і Костик. Режим доступу: <https://md-eksperiment.org/post/20170727-stepan-procyuk-marijka-i-kostik>

Процюк С. Степан Процюк про Василя Стефаника, Карла-Густава Юнга, Володимира Винниченка, Архипа Тесленка, Ніку Турбіну [Текст]. К. : УкрНДІСВД, 2018. 112 с.

Українська дитяча література. Хрестоматія: У 2 ч.: Навч. посібник / Упоряд.: І. Луценко, А. Подолинний, Б. Чайковський. К. : Вища школа, 1992. Ч. 1. Ч. 2. 286 с.

Українська література для дітей: Хрестоматія / Упор. Гарачковська О. К. : ВЦ «Академія», 2011. 800 с.

Інформаційні ресурси:

Educational Era <https://www.ed-era.com/>

iLearn <https://ilearn.org.ua/>

Prometheus <https://prometheus.org.ua/>

Живі письменники <https://nus.org.ua/articles/pysmennyky-zapysuyut-video-dlya-shkolyariv-yak-tse-vykorystaty-na-urokah/>

Медіасервіс MEGOGO (безкоштовний доступ проект «Укрліт» – це понад 250 озвучених творів зі шкільної програми з української літератури (5-11 класи). Проект реалізується медіасервісом MEGOGO та Міністерством освіти і науки України за інформаційної підтримки Міністерства цифрової трансформації України та платформи Дія. Освіта.).

Національної бібліотеки України для дітей <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=4527>

<http://bukvoid.com.ua/>

<https://chytay.in.ua/>

<https://www.barabooka.com.ua/tsentr-doslidzhennya-literatury-dlya-ditej-ta-yunatstva/>

Викладач _____ доц. Вівчарик Н.М.